

APLIKOVANÁ SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE III.

Milan Valenta

KOMÁRKOVÁ, I., SLAMĚNÍK, J., VÝROST, J. a kol. *Aplikovaná sociální psychologie III. Sociálněpsychologický výcvik*. Praha : Grada, 2001. ISBN 80-247-0180-4.

Třetí svazek vydaný v nakladatelství Grada renomovaným autorským kolektivem k problematice aplikace sociální psychologie je zaměřen na teorii a praxi výcviku, který je v současnosti součástí kurikula přípravy všech psychologů a velké části pedagogů (především speciálních pedagogů) a v podobě personálněsociálního výcviku tvoří i základní fundus výchovy budoucích dramaterapeutů.

Učebnice je strukturována na úvod a šest nosných kapitol, doslov, citovanou i doporučenou literaturu, jmenný rejstřík a rejstřík technik, cvičení a her. Poslední jmenovaná část textu je zvláště cenná z toho důvodu, že podává přehled prostředků sociálněpsychologického výcviku (SPV) grupovaných podle abecedy, neboť učebnice je svým způsobem i metodikou výcviku, v níž jsou jednotlivé techniky a postupy řazeny podle kompetencí a dovedností, na něž je SPV zaměřený.

První kapitola seznamuje čtenáře s historií a současností SPV ve světě i u nás. Podává simplifikaci SPV soustředěnou především na popis vzniku, vývoje a funkcí tzv. T-group a encounterových skupin. Pro speciálního pedagoga-dramaterapeuta je zde zajímavá část hodnotící pojetí výcviku u encounteru, tj. skupin základního setkání, které ve většině případů nerozlišují personálněsociální růst jedince a psychoterapii a je jim lhostejný spor vedený o vymezení pole edukativního a terapeutického. Kapitola druhá se věnuje pravidlům a podmínkám realizace SPV v našich podmínkách. Kapitola přináší zcela konkrétní zkušenosti ověřené praxí trenérů SPV co do organizace tréninku, počtu členů ve skupině a složení těchto skupin, způsobů vedení výcviku, místa, organizačního zázemí, programu až po techniky dělení frekventantů kurzů do partnerských skupin či pracovních párů. Autoři knihy zde také řeší problematiku vnitřní motivace účastníků výcviku včetně zásadních pravidel budujících psychologicky bezpečný prostor výcviku (stop pravidlo, princip „zde a nyní“, princip tolerance a aktivity, vymezení časových limitů technik...). Přínosem kapitoly jsou též zcela cílené principy, jejichž dodržování slouží k vybudování kooperující atmosféry a příznivého klimatu pro práci skupiny vč. funkcí a úkolů trenéra v této oblasti. Další dvě kapitoly se zabývají teorií a metodikou výcviku sociálních a profesních dovedností. Obě kapitoly tvoří jádro celé publikace, přičemž první z nich se orientuje na rozvoj sociální percepce a sociální komunikace s důrazem na prostředky nonverbální komunikace, na sociální interakci ve skupině, konflikty a jejich zvládání, zvládání stresu, rozvoj

kreativity a psychohygienu při SPV. Navazující kapitola se zabývá výcvikem se zaměřením na sociální dovednosti terapeuta, sociálního pracovníka, učitele, manažera a prodejce, odborníka ve forenzní oblasti a pastorační péči.

Osmá kapitola nastiňuje rozsah problémů i postupy v oblasti zjišťování efektivity těchto typů výcviků (přínosy hodnocení, kritéria hodnocení a nástroje sběru dat, projektová typologie...).

Poslední z nosných kapitol textu nastiňuje perspektivy ale i limity a omezení SPV včetně tzv. „oblíbených omylů“ v pohledu na možnosti tohoto výcviku.

Kniha skutečně renomovaného autorského kolektivu svojí kvalitou odpovídá kvalitě (a především zkušenostem) svých tvůrců a je vhodným doplňkem např. pro personálněsociální či dramaterapeutický výcvik speciálních pedagogů. Snad jenom drobná kritická připomínka závěrem - s ohledem na (v knize několikrát zmiňované) techniky i typy výchovnědramatického výcviku - postrádám odkaz na publikace odborníků v této oblasti, kteří se zabývají hranicemi i styčnými plochami dramického a sociálněpsychologického výcviku. Tedy především práce docentů E. Machkové a J. Valenty z DAMU (a FF UK) v Praze.